

Rövid recenzió Magyarország földrajzáról

Mezősi Gábor: *Magyarország természetföldrajza*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 2011. 393.

Forduljon bárhogya hazai földrajzoktatás zötyögős szekere, határozzunk bármilyen forradalmi megújulásról, egy valamiben biztosak lehetünk, hogy ennek a 93 ezer négyzetkilométernyi hazának természetföldrajzát nem lehet kihagyni sehol az általános iskolától az egyetemig terjedő oktatási tematikák összeállításakor. A hazai földrajz leírása elválaszthatatlan része a közneveléstől a tudományos pályára történő felkészítésig, az oktatás minden szintjén. Kezdve attól az Unióban egyre határozottabban érvényesülő tendenciától, hogy az európai identitás erősítésének egyik alappillére a földrajzi környezet, a tájak, a tájhasználat ismerete, egészen az önkormányzati pályázatokhoz kötelezően mellékelendő környezetvédelmi programok elkészítéséig sehol sem nélkülözhető az az ismeret, amit az ország természeti földrajzáról készített leírások tartalmaznak. Nem véletlen, hogy a geográfia széles szakmai körökben legismertebb és használt „bestsellere” a Kistájkataszter, ami lényegében kistájakra bontott természeti és társadalomföldrajz.

Bár Magyarország természetföldrajzi leírásának folyamatos aktualizálása eminens érdeke az egész geográfiának, feltűnő, hogy milyen ritkán sikerül ezt a kívánalmat valóban korszerű, összefoglaló munkával teljesíteni. A felsőoktatásban nemzedékek tucatjai nőttek fel „a Bulla”, a „kék Magyarország” egyetemistáknak, főiskolásoknak szánt kötetein. Az elmúlt 20 évben néhány egyetemi jegyzetben (Martonné Erdős Katalin, Debrecen és Lovász György, Pécs) igyekeztek a szerzők szintetizálni az újabb ismereteket, míg 2011-ben végre kézbe vehettük Mezősi Gábor professzor úr Akadémiai Kiadónál megjelentetett Magyarország természetföldrajzát. Ez a kötet joggal számíthat arra, hogy az ország minden felsőoktatási intézményében, ahol van földrajz/geográfus/földtudományi képzés megkerülhetetlen forrás lesz.

Egy ilyen témájú, tankönyvi használatra szánt kötet megírása azért várat magára néha évtizedekig, mert természetesen a hazai földrajzi környezettel kapcsolatban szaporodnak a leggyorsabban az ismeretek. Nagyszámú doktori értekezés, szakkikkek tucatjai foglalkoznak a magyar tájak új megvilágításba került klasszikus geomorfológiai, éghajlattani, vízrajzi, talajtani és biogeográfiai adottságaival, amit a szerzőnek át kellett tekinteni. Örömmel látjuk, hogy az évtizedek óta jól ismert ábrák mennyivel hatásosabbak átrajzolt, színes változatban, hogy bőséges illusztrációs anyag segíti a megértést, két mellékletben megtaláljuk a hazai tájak tájföldrajzi egységeinek felsorolását, illetve a főbb tájtípusok megnevezését, végül hogy jól szerkesztett, tipográfiaiailag igényesen elkészített kötetéről van szó. A recenzens elsősorban mégis azt a korszerű szemléletet kívánja kiemelni, amely révén a fenti hagyományos fejezeteken túl feltűnően nagy terjedelemben olvashatunk a geotermikus energia felhasználási lehetőségeitől a

globális klímaváltozáson és Új Vásárhelyi Terven keresztül a Natura 2000 területekig mindazon témákról, ami része a gyorsan átalakuló földrajzi környezetünknek.

Határozottan új szemléletű tankönyv, amely az aktuális témák bevonásával persze a gyorsabb elavulás veszélyét is vállalta. A szerzőnek igen alaposan mérlegelnie kellett, hogy milyen mértékben mélyüljön bele a környezetváltozás, a környezethasználat számos vitatott kérdésébe, a klímaváltozástól és a fosszilis energiahordozók kiaknázásától a rekreációs kapacitásig. Az évtizedes oktatói és kutatói tapasztalat birtokában Mezősi Gábornak sikerült belül maradni a szakmai hitelességen, a tudományosan még nem teljesen letisztult vélemények mértéktartó interpretálásánál. A szerző azt a feladatot is sikeresen oldotta meg, hogy a kötet első 200 oldala általános természetföldrajzi fejezeteket tartalmaz – a földtörténeti domborzatfejlődéstől a természetes növénytakaró leírásáig –, majd következik a regionális természetföldrajzi vázlat, vagyis hazai nagytájak egyenként 30-40 oldalnyi bemutatása. Ez utóbbi fejezetekben minden nagytáj esetében olvashatunk a környezeti értékekről, konfliktusokról, veszélyekről és kockázatokról is.

A könyv három alfejezetét Kiss Tímea írta, egy további alfejezet elkészítésében pedig Bata Teodóra volt a szerző segítségére.

Csorba Péter, Debrecen